

Segundo Concurso Fotográfico do Val de Miñor: Serras Do Galiñeiro, A Groba, A Valga.

Arquitectura, enxeñería, etnografía e tradicións
nos cursos fluviais do Val de Miñor: muíños e levadas. Polo regho.

Con este segundo certame, o IEM pretende dar a coñecer o salientable patrimonio etnográfico relacionado cos cursos fluviais do Val de Miñor, e promover a súa protección e posta en valor: Zamáns, Matalagartos, Das Rasas, Toutediras, Miñor, Do Foxo, Cima de Vila, Traveso, Vila-riño, Vilar, Briña, Mougás, Folón, Da Cal, Tamuxe...; e tantos outros que mollan e proporcionan sustento, acubillo e vida a infinidade de especies animais e vexetais nas serras do Galiñeiro, A Groba e A Valga.

O territorio é froito do seu clima e da súa xeoloxía e, como consecuencia, dos seus ríos. Todo isto conxugado con factores antrópicos, coma a densidade e asentamentos poboacionais e a singularidade da distribución das terras. Os emprazamentos poboacionais formáronse na procura da auga; a partir dese momento a perspectiva do territorio e os ecosistemas mudaron de xeito significativo. A par das prácticas agrícolas e gandeiras, comezaron a proliferar no Val de Miñor os enxeños e a arquitectura fluvial co obxectivo de dominar as augas indómitas (nomeadamente as construcións ligadas a produción do alimento esencial) e favorecer as comunicacións entre as distintas poboacións debido aos accidentes xeográficos nun relevo tan esgrevio (pontes, pontellas, poldras...).

Para faceren comestibles os cereais (trigo, avea e centeo principalmente) inventaron o muíño, alá no próximo oriente hai 10.000 anos. O millo (a mediados do século XVII) acomodouse axeitadamente ás temperaturas galegas e ás mesas e manteis da veciñanza e nas cortes dos animais. Millo, trigo e centeo cultiváronse dun xeito importante en Galicia, e nomeadamente no Val de Miñor, sobre todo millo e trigo. De aí a cantidade extraordinaria de leiras e campos cultivados a carón dos regatos e ríos, algúns con

muros de pedra de perpiaño de extraordinaria beleza. Os muíños, na nosa terra, tiveron a súa plenitude no século XVII coa instauración do cultivo de millo. O declive, a partir de 1937, coa creación do Servicio Nacional del Trigo. Esta institución favoreceu a incautación de todos os puntos de transformación cerealista. O trigo substituíu o millo, a alimentación no noso país sufriu unha importante transfor-

II concurso fotográfico iem
Patrimonio e auga

prazo para **presentación de fotografías**
do 20 de setembro ao 18 de novembro

bases
www.iem.gal

período de votación no facebook
para o premio do público
21 de novembro ao 25 de novembro

entrega de premios e inauguración da exposición
16 de decembro ás 20.00

no Multiusos Mercado de Sabaris

iEM
www.iem.gal

mación. O millo irá progresivamente desprazando o trigo e, nunha segunda fase, dende finais do século XIX, aumentando a superficie cultivada e o custo da vida.

Os arxinas moldearon as pedras dos muíños, das pontes e, se cabe, tamén dalgúns muros e murallóns, que pola orixinal e difícil feitura só poden ser obra dun artista do martelón e a buxarda. Denantes, eleixiron a pedra no monte, para que os pedreiros a fendesen polo seu andar. As rodas dos muíños, por exemplo, fariáanse cunha estrutura de granito especial, os canteiros traballaban con cuñas de ferro e madeira para manipular a pedra. Bos canteiros había en Chan de Brito, en Camos..., que educaban a pedra ao seu antollo.

O uso do territorio e o traballo comunitario ocupaban a meirande parte do tempo dos nosos devanceiros, deixando parte del para o gozo espiritual, físico e emocional que o discorrer da auga, da natureza lles proporcionaba. Ese moradores do Val senlleiro respectaban os ciclos da terra; e as súas prácticas comunitarias deixaron unha fonda pegada na arquitectura civil e no patrimonio inmaterial: lendas, tradicións, contos e cancioneros e a toponimia que aínda hoxe nalgures se mantén (As Restebas, As Estivadas...). O respecto pola auga, pola terra, tíñano como máxima, e transmitían de xeración en xeración. O aproveitamento dos recursos hídricos, o seu control en épocas de carencia, facía que tivesen un vencello cara ao medio natural e un sentimento de ben común, traballo colectivo e de territorialidade por riba do que temos na actualidade os que habitamos este Val. Somos o que somos e chegamos ata aquí grazas ao que fixeron os devanceiros. Progresar non significa anular ou esquecer o pasado, senón recoñecelo e adecualo aos nosos tempos, mudando o enfoque.

Non pretendemos facer só un certame fotográfico (artístico) destes elementos da arquitectura popular, senón, e sobre todo, lanzar un berro de auxilio dirixido ás diferentes institucións, sexa cal sexa o seu ámbito, e á veciñanza en xeral, para que se dean conta de que estamos perdendo a pasos de xigante moita da nosa identidade colectiva, do noso pasado e do noso presente. Falar do pasado con ton utópico e romántico é moi tentador, pero preocúpanos moito o futuro. Estamos a falar de sinais identitarios do que foi a Galicia

agraria secular cun descomunal patrimonio etnográfico e antropológico, que non podemos deixar esquecido. As necesidades vitais e municipais solápanse, somos conscientes de que todo o patrimonio é difícil ou imposible protexelo dun xeito permanente. Pero sí podemos exixir aos que nos representan que fagan esforzos por crear dinámicas, como xa se fixo noutros lugares (e funcionan), a prol da conservación e posta en funcionamento deste patrimonio.

Non deberíamos acostumarnos a ver nas marxes dos ríos e regueiras arquitectura singular arruinada e mimetizada polas silvas. Un exemplo máis do abandono das prácticas agrícolas e, en definitiva, do rural. Os muíños, presotes, batáns, levadas, pontellas... son testemuñas da vida rural doutros tempos, que poden e deben ter continuidade con outros usos, sen perder a dignidade como elementos arquitectónicos. Non os deixemos esmorecer!!!

O IEM quiere agradecer a todas as persoas participantes a súa implicación neste concurso que ten como finalidade apoiar a fotógrafos noveis ou afeccionados, e a calquera persoa interesada no mundo da fotografía e a divulgación e posta en valor da riqueza paisaxística e patrimonial da nosa contorna. Este ano foi o tema da auga e a súa relación co rico patrimonio etnográfico que podemos ollar nas nosas parroquias e serras. A exposición das fotos premiadas e as finalistas foron expostas no local do IEM, podendo ser visitadas ata o mes de febreiro.

PREMIO XURADO (250 € + revelado en 40x60 + publicación na REM): “Termando da tradición”. X. Miñorán.

PREMIO PÚBLICO (150 € + revelado en 40x60 + publicación na REM): “Rio Miñor, o comezo da historia”. Álvaro Gómez González.

ACCÉSIT XURADO (Revelado 30x45 + publicación na REM): “Ollo do inferno”. Esperanza Araúxo Quintas.

ACCÉSIT PÚBLICO (Revelado 30x45 + publicación na REM): “A auga que crea natureza”. Helena Mandado Mogueira.

No propio texto da convocatoria sinalábase que os traballos premiados e os 14 finalistas serían obxecto de publicación na REM, aspecto este da convocatoria que agora cumprimos.

1º PREMIO DO PÚBLICO

"Rio Miñor, o comezo da historia". Álvaro Gómez González

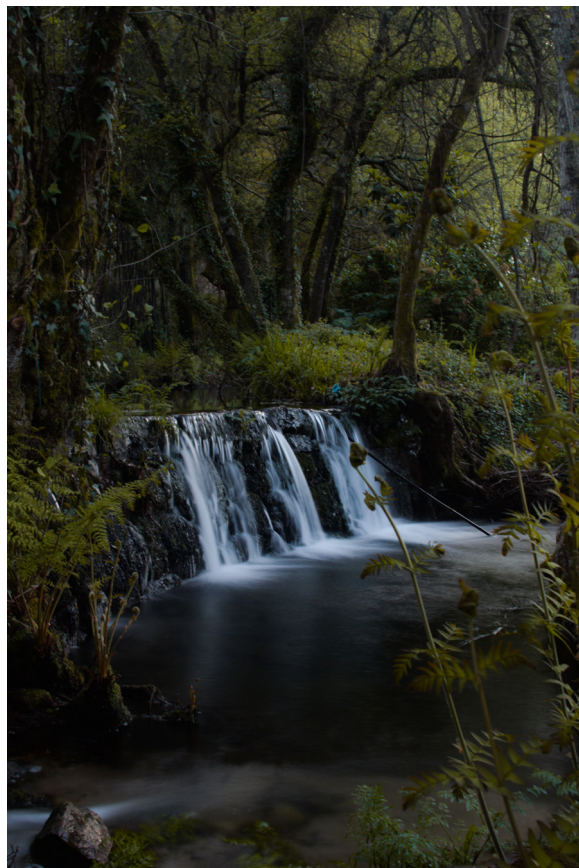

1º PREMIO DO XURADO

"Termando da tradición". X. Miñorán

1º Accésit Xurado "Ollo do inferno".
Esperanza Araúxo Quintas

1º Accésit Público "A auga que crea natureza".
Helena Mandado Mogueira

2º Accésit
Xurado "Pena". José Antonio Amador

2º Accésit Público
"Movemento estático". Pablo Iglesias Pereira

Finalista "Equilibrios".
Jorge Campos

Finalista "Fonte na Serra da Groba".
Joaquín Cabral Domínguez

Finalista "Tensión superficial".
Jorge Campos

Finalista "Enxeñería tradicional".
Xilberte Manso de la Torre

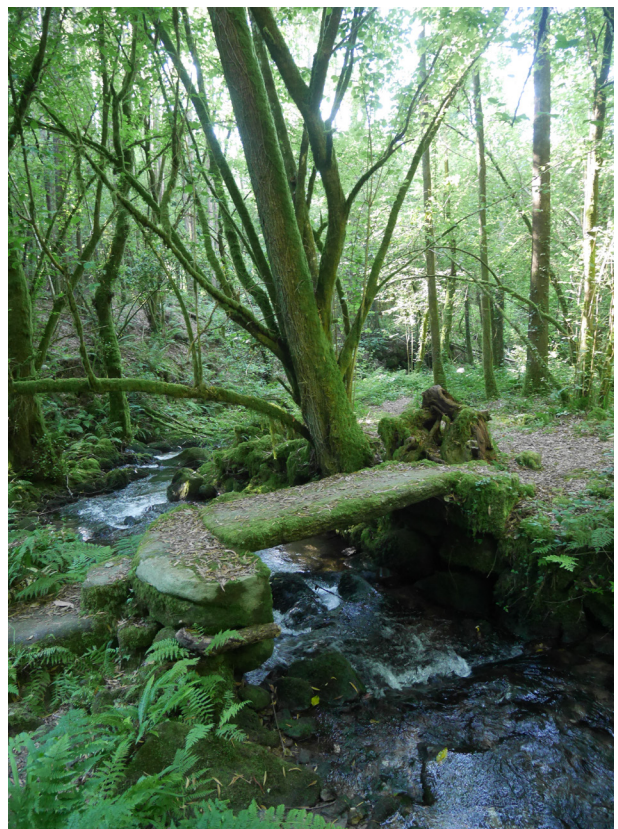
Finalista "Muíños e auga".
Pablo Iglesias Pereira

Finalista "Biqueira na fonte do Candal".
Patricia Alonso Rodríguez

Finalista "Patrimonio en espera 1".
Ana Pita da Veiga

Finalista "Pontella".
Ceres. S.

Finalista "Posta de sol na ponte da Ramallosa".
Pedro Navarrete

Finalista "Muiños do Calán".
Ceres. S

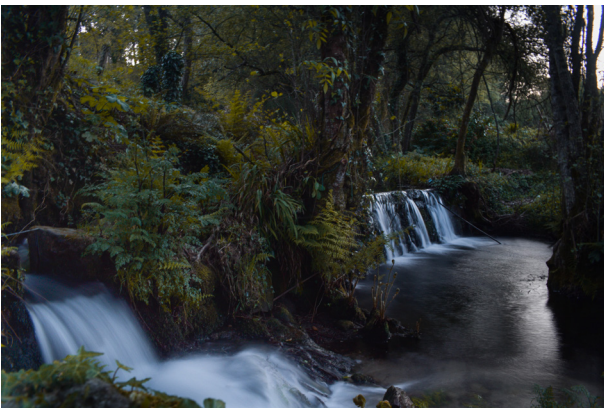
Finalista "Arqueoloxía das muiñadas".
Esperanza Araúxo Quintas

Finalista "Muiño do Melón".
Estela Manso Martínez

Finalista "Setenta anos agardando por un saco de millo".
Ángel Fernández Vilán

Finalista "Outono na serra".
Estela Manso Martínez